

Вилхелм Хауф

Мнимият принц

Живее едно време почтен шивашки калфа на име Лабакан, който се учел на занаят при един сръчен майстор в Александрия. Не можело да се каже, че Лабакан бил непохватен в шева, напротив, умеел много хубаво да изпипва работата си. Би било несправедливо човек да го нарече мързеливец, но не бил съвсем като другите, защото, като се захванел, можел да шие часове наред, без да спре, така че иглата да се нажежи в ръцете му и краят да започне да пуши, но друг път, а това се случвало за съжаление по-често, седял умислен, вперил поглед пред себе си, а лицето и целият му вид ставали толкова особени, че другите калфи си казвали:

– Лабакан отново стана господар.

А в петъчен ден¹, когато другите хора след служба кротко се разотивали по домовете си да се захванат за работа, Лабакан излизал от джамията, облечен в красивата си, спечелена с много труд дреха, минавал яваш-яваш с горда походка през мегданите и улиците на града и когато някой от другарите му пожелал „Мир с теб!“ или го запитвал „Как си, приятелю Лабакан?“, махвал снизходително с ръка или кимвал с глава, ако се налагало. Когато майсторът му казал на шега: „Ти си роден за принц, Лабакан“, той се чувствал много щастлив и му отвърщал:

– И вие ли сте забелязали? – Или – Отдавна си го мисля.

Така я карал шивашкият калфа Лабакан от дълго време. Майсторът търпял глупостта му, защото иначе бил добър човек и имал сръчни ръце. Но един ден Селим, братът на султана, който минавал през Александрия, изпратил на Лабакановия майстор една празнична дреха, на която трябвало да се направят някакви поправки. Майсторът възложил работата на Лабакан, защото него най-го често бивало във фината изработка.

Вечерта, щом майсторът и работниците си тръгнали да си починат след тежкия ден, неустоим копнеж притеглил Лабакан обратно към работилницата при дрехата на султанския брат.

Дълго стоял той унесен пред нея и се възхищавал ту на лъскавата бродерия, ту на преливащите багри на кадифето и коприната. Не можал да се стърпи да не я облече и каква била изненадата му, когато дрехата му прилепнала точно, сякаш му била ушита по мярка.

– Не съм ли като онзи принц? – питал се той, като крачел напред-назад из стаята. – Не каза ли дори майсторът, че съм роден за принц?

С обличането на дрехата калфата сякаш влязъл в кожата на царска

---

1. За мохамеданите петък е свещен ден за почивка.

особа. Той започнал да се мисли за неизвестен царски син и като истински царски син решил да поеме по широкия свят и да напусне това място, където хората били толкова глупави да не забележат, че под обвинката на низшето съсловие се криело вроденото му достойнство. Струвало му се, че разкошната дреха била изпратена от добра фея. Няма сил да откаже толкова скъп подарък, взел със себе си малкото пари, които имал, и напуснал Александрия, закрилян от тъмнината на нощта.

Откъдето и да минел новият принц, смайвал хората, защото разкошната дреха и сериозният му, горд вид не подхождали на пешеходец. Когато го питали защо ходи пеш, той отвръщал загадъчно, че си имал причини. Но като забелязал, че с това будел единствено насмешки, срещу скромна сума си набавил една кранта, която била точно за него, защото имала бавен, спокоен вървеж и не го поставяла в неудобното положение да се изявява като умел ездач – нещо, за което не го бивало.

Един ден, когато едвам кретал по пътя, възседнал своята Мавра – така бил нарекъл коня си – към него се присъединил един друг ездач и го помолил за позволение да язди заедно с него, че да му минел по-бързо пътят в приказки. Ездачът бил весел млад човек, красив и приятен за компания. Скоро завързал разговор с Лабакан, заговорили се кой откъде е и се оказало, че той също като шивашкия калфа е тръгнал да странства. Казал, че името му е Омар и е племенник на Елфи бей, нещастния паша на Кайро, и е тръгнал на път, за да изпълни повелята, която опекунът му отправил от смъртното си легло. Лабакан не се разпрострял толкова надълго и нашироко за себе си, дал само на спътника си да разбере, че е от знатен произход и че пътува за удоволствие.

Двамата младежи си допаднали и продължили заедно пътя си. На втория ден от общото им пътешествие Лабакан попитал другаря си Омар за поръчението, което трябвало да изпълни, и за своя почуда научил следната история:

Елфи бей, пашата на Кайро, бил поел възпитанието на Омар от найранното му детство, а родителите си той не познавал. Но когато, нападнат от врагове и смъртно ранен в три неуспешни битки, беят бил принуден да бяга, разкрил на питомника си, че не му е племенник, а е син на могъщ владетел, който от страх пред предсказанията на гадателя си бил отпратил младия принц далеч от палата си и се бил заклел да го види едва на двайсет и втория му рожден ден. Елфи бей не назовал името на бащата на Омар, а само най-строго му заръчал на петия ден от настъпващия месец рамадан, когато той щял да навърши двайсет и две години, да отиде при известната четвърта колона Ел-Серуя, която се намирала

на четири дни път източно от Александрия. Предал му един кинжал и казал, че трябва да го даде на мъжете при колоната с думите: „Аз съм този, когото търсите“, а ако те му речели „Слава на Пророка, който те опази“, трябвало да ги последва – те щели да го отведат при баща му.

Шивачът много се учудил на казаното. Оттам насетне започнал да гледа на принц Омар със завист. Ядосал се, че другият не само че минавал за племенник на пашата, но съдбата му отреждала и честта да бъде царски син, а на него, когото била надарила с всичко подобаващо на един принц, за подигравка му подхвърлила тъмен произход и прост житейски път. Започнал да сравнява себе си с принца. Трябвало да признае, че онзи момък имал много приятни черти на лицето: красиви, живи очи, дръзко извит нос, внимателно, любезно държане, накратко – притежавал твърде много от качествата, които човек можел да си пожелае.

Но колкото и предимства да откривал у другаря си, като го гледал, си казал, че той, Лабакан, ще се понарави повече на царя от истинския принц.

Тези мисли го преследвали през целия ден, с тях си легнал и вечерта, но когато се събудил на сутринта и погледът му паднал на лежащия наблизко Омар, който си спял спокойно и навярно сънувал щастието си, вързано му в кърпа, у него се зародила мисълта с хитрост и сила да си вземе това, от което неблагоприятната съдба го била лишила. Кинжалът – отличителният знак на завръщания се у дома принц, стърчал от пояса на заспалия момък. Лабакан бавно го изтеглил, за да го забие в гърдите на притежателя му. Но при мисълта за убийство миролюбивата душа на калфата възнегодувала. Лабакан се задоволил само да прибере кинжала, да се метне на коня на принца и преди още той да се събуди и види, че всичките му надежди са ограбени, неверният му другар бил набрал преднина от няколко мили.

Лабакан ограбил принца точно в първия ден на свещения месец рамадан, така че разполагал с още четири дни, за да стигне до добре познатата му колона Ел-Серуя. Макар че местността, където се намирала колоната, била на не повече от два дена път, той бързал, защото все се боял да не го настигне истинският принц.

На края на втория ден Лабакан зърнал колоната Ел-Серуя. Тя била разположена на едно малко възвишение сред голяма равнина и се виждала на два-три часа път оттам. При вида ѝ сърцето на Лабакан забило по-силно, макар че през последните два дни той имал достатъчно време да помисли за ролята, която възнамерявал да играе, гузната му съвест го карала малко да се страхува, но мисълта, че е роден за принц, го

изпълвала с нови сили, така че успокоен, той се насочил към целта си.

Местността около Ел-Серуя била гола и безлюдна и новият принц за малко щял да изпадне в затруднение с прехраната си, ако не се бил запасил за няколко дни напред. Настанил се с коня си под едни палми и зачакал да види какво ще му поднесе съдбата по-нататък.

Към обяд на другия ден забелязал сред обширната равнина голямо шествие от коне и камили да се придвижва по посока на колоната Ел-Серуя. То се спряло в подножието на хълма, на който била колоната, и пътниците разпънали разкошни шатри; по всичко личало, че това е пишно шествие на богат паша или шейх. Лабакан се досещал, че множество хора, което виждал, са дошли там заради него и изгарял от желание още същия ден да им се представи като бъдещия им повелител, но овладял копнежа си, защото знаел, че едва на другата сутрин щели да се изпълнят и най-смелите му желания.

Утринното слънце разбудило неземно щастливия шивач за най-важния миг в живота му, мига, в който нищожният, неизвестен простосмъртен щял да се изправи до баща си, царя. Докато слагал юздите на коня си, за да се отправи към колоната, Лабакан си помислил, че не постъпва редно, и си представил каква болка щял да изпита излъганият в надеждите си царски син. Но зарът бил хвърлен, той не можел вече да върне нещата обратно, а и себелюбието му нашепвало, че външността му била достатъчно представителна, за да отиде и се представи за син и пред най-властния цар на света.

Ободрен от тези мисли, Лабакан се метнал на коня, събрал всичката си смелост, за да може да докара приличен галоп, и за по-малко от четвърт час стигнал в подножието на хълма. Слязъл от коня, завързал го за един от многото хрусталаци, дето растели наоколо, извадил кинжала на принц Омар и поел нагоре по хълма. До основата на колоната стояли шестима мъже, а между тях имало един старец със знатна, царска осанка. Разкошният му златотъкан кафтан, белият кашмирен шал, който бил препасал, и белият, нагизден с искрящи камъни тюрбан говорели за богатство и висок сан.

Към него се отправил Лабакан, поклонил се ниско и като му подал кинжала, рекъл:

– Аз съм този, когото търсите.

– Слава на Пророка, който те опази! – възкликнал старецът, просълзен от радост. – Прегърни стария си баща, любими сине мой, Омар!

Добродушният шивач бил много развълнуван от тържествените слова и със смесени чувства на радост и срам се хвърлил в обятията на

стария цар.

Но му било писано щастието от новото му положение да остане непомрачено само за миг – когато се отдръпнал от прегръдките на стария цар, зърнал как един ездач препуска през равнината право към хълма. Ездачът и конят му представлявали чудновата гледка: като че ли конят от инат или умора не искал повече да върви напред и се препъвал ни в раван, ни в тръс, а ездачът с ръце и крака го принуждавал да бърза напред.

Много скоро Лабакан разпознал коня си Марва и истинския принц Омар. Но лошият дух на лъжата вече се бил вселил в него и той решил независимо от изхода на нещата да брани присвоените си права с железни юмруци.

Всички забелязали още отдалече ездачът да маха с ръце. Ето че въпреки калпавия тръс на Марва той успял да стигне до подножието на колоната, скочил от коня и хукнал нагоре по хълма.

– Спрете! – крещял той. – Които и да сте, спрете и не позволявайте на безсрамния измамник да ви излъже! Името ми е Омар и никои просотсмъртен да не се осмелява да злоупотребява с него!

От този обрат по лицата на околните се изписало дълбоко учудване. Най-слисан изглеждал старецът, който поглеждал ту единия, ту другия. А Лабакан, който с усилие си предал спокоен вид, рекъл:

– Премилостиви господарю и бащице, не се подвеждайте по този човек! Доколкото знам, това е един побъркан шивашки калфа от Александрия на име Лабакан, който заслужава повече съжалението ни, отколкото гнева ни.

При тези думи принцът обезумял. Извън себе си от ярост той се нахвърлил върху Лабакан, но околните наскачали помежду им и хванали здраво принца, а владетелят рекъл:

– Наистина, скъпи синко, бедният човек е побъркан! Завържете го и го качете на някоя от камилите ни! Може пък да успеем да помогнем на нещастника!

Гневът на принца се бил поуталожил и той плачейки, извикал на владетеля:

– Сърцето ми подсказва, че сте моят баща. В името на майка ми ви заклевам, изслушайте ме!

– Ай, Бог да ни е на помощ! – отвърнал владетелят. – Отново захваща да говори врели-некипели, как ли са му дошли в главата такива мисли?!

Като казал това, той хванал Лабакан под ръка и му позволил да го

води надолу по склона. Двамата се качили на хубави коне, оседлани с пищни покривала, и като оглавили шествието, потеглили през равнината. А на горкия принц завързали ръцете, закрепили го на една камила, а двама ездачи го приклезили от двете страни и не изпусkali от поглед нито едно негово движение.

Знатният старец бил Саауд, султан на вехабитите. Бил живял дълго без деца, докато най-накрая се сдобил със сина, за който толкова време бил копнял. Но като запитал гадателите какво е предначертано на момчето, те предсказали: „До двайсет и втората му година ще го грози опасност да бъде изгласкан от враг.“ Затова, за да е сигурен, султанът поверил отглеждането на принца на стария си верен приятел Елфи бей и чакал двайсет и пет тежки години да го види.

Това разказал султанът на мнимия си син по време на пътуването и признал, че е останал много доволен от вида и достойното му държане.

Когато пристигнали в страната на султана, навсякъде били посрещнати с радостни викове, защото мълвата за пристигането на принца се била разпространила мълниеносно във всички градове и села. Хората били вдигнали арки от цветя и клонки над улиците, през които минавало шествието; грейнали пъстроцветни килими красели къщите, а народът славел Бог и Пророка му за красивия принц, който му е изпратил. Всичко това изпълвало с блаженство славолубивото сърце на шивача. Дваж по-нешастен се чувствал истинският Омар, който бил все още с вързани ръце и следвал шествието в мълчаливо отчаяние. Сред всеобщото въодушевление никой не се интересувал от него, макар всъщност то да било предназначено за него. Хиляди гласове викали „Омар“, но на този, който с право носел това име, никой не обръщал внимание. Най-много някой да попита кой е този, когото карат така здраво завързан, и тогава в ушите на принца прокънтявал ужасният отговор, че това бил един побъркан шивач.

Най-накрая шествието пристигнало в престолния град на султана, където било подготвено още по-блестящо посрещане, отколкото в другите градове.

Султанката – възрастна, достолепна жена – ги очаквала с всичките си придворни в най-хубавата зала на двореца. Подът на залата бил застлан с невероятно голям килим, стените били украсени със светлосиньо платно със златни ресни, закачено на големи сребърни куки.

Вече се било стъмнило, когато шествието пристигнало, затова в залата били запалени множество кръгли цветни лампи, които греели в нощта като слънце. Но най-ярка и пъстроцветна била светлината в

дъното на залата, където на трона си седяла султанката. До него водели четири стъпала, бил изработен от чисто злато и отрупан с едри аметисти. Четиримата най-знатни емири държали балдахин от алена коприна над главата на султанката, а шейхът на Медина й веел с ветрило от паунови пера.

Така очаквала султанката съпруга си и сина си. И тя не го била виждала от рождението му, но пророчески сънища ѝ били разкрили как изглежда възжеленото ѝ чедо, така че била в състояние да го разпознае сред хиляди други. Вече се чувало, че шествието приближава: звуците на литаврите и тимпаните се смесвали с радостната глъчка на тълпата, копитата на конете кънтели в двора на палата, чувал се тропотът от стъпките на новодошлите и ето че вратите на залата се разтворили и между редиците от коленичили слуги преминал султанът, повел за ръка сина си към трона на майка му.

– Ето – рекъл той. – Водя ти сина, за когото толкова дълго си копняла.

Султанката обаче го прекъснала:

– Това не е синът ми! – извикала тя. – Не такива бяха чертите, които Пророкът ми разкри насън!

И тъкмо когато султанът понечил да я обвини в суеверие, вратата на залата се отворила, принц Омар врхлетял, следван от стражите си, от които бил успял да се откъсне, напрягайки всичките си сили и останал вече без дъх, се хвърлил пред трона.

– Нека тук да умра, наредете да ме убият, жестоки татко, защото повече не мога да търпя това унижение!

Всички били поразени от думите му, тълпата се струпала около него и дотичалите стражи се заели да го завързват, когато султанката, която безмълвно наблюдавала всичко, скочила от трона.

– Спрете! – извикала тя. – Този и никой друг е истинският! Това е този, когото очите ми не са зървали, но сърцето ми разпозна!

Стражите неволно се отдръпнали от Омар. Но султанът, разгневен от случилото се, им викнал с повелителен глас:

– Аз решавам тук! Тук не съдим по женски сънища, а по сигурни, неподвеждащи знаци. Този тук (и посочил Лабакан) е синът ми, защото той ми донесе уговорения с моя приятел Елфи знак – кинжала.

– Той го открадна – извикал Омар, – злоупотреби със сляпото ми доверие!

Но султанът не слушал какво казва синът му, защото имал обичай

във всички дела своенравно да се ръководи само от собствените преценки, затуй и сега наредил да извлекат насила нещастния Омар от залата. А той самият се отправил с Лабакан към покоите си, разярен от султанката, с която бил преживял двайсет и пет години в мир и сговор.

А тя самата много се разтревожила от случилото се и била напълно убедена, че измамник е спечелил сърцето на султана, защото сънищата ѝ сочели онзи нещастник за неин син.

Когато мъката ѝ малко се поуталожила, тя се замислила за средство, с което да убеди съпруга си, че не е прав. Този път задачата ѝ не била лека, защото този, който се представял за неин син, бил предал отличителния знак, кинжала, а и доколкото тя се досещала, за да може той да изиграе ролята си, без да се издаде, бил узнал доста за предишния живот на Омар.

Тя свикала при себе си мъжете, които съпровождали султана до колоната Ел-Серуя, и поискала да ѝ разкажат как точно се е случило всичко, а подир това събрала най-верните си робини на съвет. Умували, що умували и най-накрая Мелехсала, една стара, умна черкезка, заговорила:

– Ако съм чула вярно, почитаема повелителко, този, който е предал кинжала, назовал другия момък, когото ти смяташ за твой син, Лабакан, побъркания шивач.

– Да, така е – отвърнала султанката. – Но какво от това?

– Как мислите – продължила черкезката, – дали този човек не прехвърля собственото си име на сина ви? И ако е тъй, то има чудно средство, с което да хванем измамника натясно.

Султанката приближила глава към робинята си и тя ѝ прошепнала съвет, който изглежда ѝ допаднал, защото се подготвила веднага да отиде при султана.

Султанката била умна жена, тя познавала слабите страни на султана и умеела да се възползва от тях. Пред него си дала вид, че е съгласна да признае сина им, но го помолила само за едно. Султанът, който съжалявал задето избухнал пред жена си, приел условието и тя заговорила:

– Би ми се искало да изпитам сръчността на двамата. Някой друг сигурно би ги накарал да яздят, да се фехтуват или да хвърлят копие. Но това са неща, които всеки може. Ще ми се да им дам да правят нещо, което изисква съобразителност. Нека всеки от тях да ушие по един кафтан и чифт шалвари и тогава ще видим, кой ще ги направи по-хубаво.

Султанът се засмял и рекъл:

– Ай, ама че умно нещо си измъдрила! Синът ми да се състезава с този побъркан шивач кой ще ушие по-хубавия кафтан! Не, не става.

Но султанката му напомнила, че предварително ѝ бил обещал да изпълни едно условие и султанът, който си държал на думата, най-накрая се съгласил, макар да се зарекъл, че дори лудият шивач да направи чудно хубав кафтан, той не ще го приеме за свой син.

Султанът сам отишъл при сина си и го помолил да изпълни прищявката на майка си, която искала от него само един кафтан, ушит от неговата ръка.

Зарадвало се сърцето на добродушния Лабакан. „Ако е само това – мислел си той, – скоро ще мога да зарадвам султанката.“

Наредили две стаи – едната за принца, другата за шивача; там те трябвало да изпробват уменията си. На всеки от двамата дали по парче копринен плат, ножица, игла и конци.

Султанът бил много любопитен, що за кафтан ще измайстори синът му, а сърцето на султанката било свито дали хитрината ѝ ще ѝ донесе успех или не. Двамата момци имали по два дни, за да се справят с работата си. На третия султанът повикал жена си и когато тя се появила, пратил слуги да донесат двата кафтана и да повикат майсторите им. Лабакан влязъл триумфиращ и проснал кафтана си пред смаяния поглед на султана.

– Погледни, татко – рекъл, – погледни, уважаема майко, не е ли това майсторски ушит кафтан? С най-сръчния дворцов шивач мога да се меря, да видим може ли той да направи такъв.

Султанката се засмяла и се обърнала към Омар:

– А ти какво измайстори, сине мой?

Момъкът захвърлил копринения плат и ножиците на пода с негодувание:

– Учили са ме да обуздавам кон, да въртя сабя, а копието ми стига от шейсет крачки целта си, но шивашкото изкуство ми е чуждо! То е недостойно за възпитаник на Елфи бей, владетеля на Кайро!

– О, ти си истинският син на господаря ми! – възкликнала султанката. – Ех, да можех да те прегърна, да се обърна към теб със „сине мой“! Простете, съпруже и повелителю мой – продължила тя, като се обърнала към султана, – че използвах тази хитрост срещу вас. Още ли не виждате кой е принц и кой шивач? Наистина кафтанът, който вашият син е направил, е чудесен и аз бих го попитала при кой майстор е учил?!

Султанът седял, потънал в мисли, поглеждал недоверчиво ту към

жена си, ту към Лабакан, който напразно се опитвал да прикрие червенията и обезсърчението си от това, че така глупаво се бил издал.

– И това доказателство не стига – рекъл султанът. – Но аз знам – слава на Аллах – начин, чрез което да науча дали са ме измамили или не.

Заповядал да му доведат най-бързия кон, метнал се отгоре му и препуснал към една гора, която почвала недалеч от града. Според една стара легенда там живеела една добра фея, която се наричала Адолзайде, която неведнъж била подкрепяла владетелите от рода му, изпаднали в беда; към нея бързал султанът.

В средата на гората имало голо място, а около него растели високи кедрови дървета. Там, където според легендата живеела феята, рядко стъпвал крак на простосмъртен заради някакъв свян, който се предавал от баща на син от незапомнени времена.

Щом като пристигнал, султанът слязъл от коня си и го завързал за едно дърво, застанал в средата на полянката и казал на висок глас:

– Ако е истина, че в часове на беда си давала добри съвети на дедите ми, не отхвърляй молбата на техния внук и ме посъветвай за нещо, за което човешкият ум не стига!

Едва изрекъл последните слова, когато клоните на един кедр се разтворили и оттам се появила забулена жена в дълги бели одежди.

– Знаем защо си дошъл при мен, султан Сауд, волята ти е справедлива, затуй ще ти помогна. Вземи тези две ковчезета! Кажу на двамата младежи, които искат да бъдат твои синове, да си изберат по едно! Знаем, че който е истинският, няма да сгреша. – Това му рекла забулената фея и му подала две ковчезета от слонова кост, богато украсени със злато и перли. На капачетата, които султанът напразно се опитвал да отвори, имало надписи от инкрустирани диаманти.

По пътя към вкъщи султанът размишлявал какво ли може да има в ковчезетата, които не бил в състояние да отвори с всичката си сила. Надписите също не му помагали да се досети, защото на единия капак пишело „Чест и слава“, на другия – „Щастие и богатство“. Султанът си помислил, че на него самия щяло до му е трудно да избере между тези две неща, които били еднакво привлекателни, еднакво примамливи.

Когато се завърнал в палата си, наредил да повикат султанката и й казал, какво е рекла феята. Надежда изпълнила султанката, че онзи, към който я теглело сърцето, може да избере ковчезето, което да докаже царския му произход.

Пред султанския трон били поставени две маси и върху тях

султанът лично поставил ковчежетата, качил се на трона и махнал на един роб да отвори вратите на залата. Вътре се втурнал блестящият рояк от паши и емири, които султанът бил свикал. Всички те насядали на разкошните възглавници, наредени покрай стените на залата.

Когато всички били настанени, султанът махнал повторно с ръка и робът въвел Лабакан. С горда стъпка пресякъл той залата, поклонил се пред трона и рекъл:

– Какво ще заповяда моят господар и повелител?

Султанът се изправил на трона си и заговорил:

– Сине мой! Съмняват се в правото ти да носиш това име. Едно от тези ковчезета съдържа потвърждение за истинското ти потекло! Не се съмнявам, че ще направиш правилния избор!

Лабакан се изправил и пристъпил към ковчезетата. Дълго се колебал кое да избере, накрая рекъл:

– Почитаеми татко! Съществува ли нещо по-възвишено от щастие-то да съм твой син, по-благородно от богатството на твоята милост! Избирам ковчезето с надпис „Щастие и богатство“.

– По-сетне ще научим дали си избрал правилно. Сега седни до пащата на Медина! – рекъл султанът и махнал на робите.

Те въвели Омар. Погледът му бил мрачен, изразът на лицето – тъжен. Целият му вид будел съчувствие у присъстващите. Той се хвърлил на колене пред трона и попитал за волята на султана.

Султанът му обяснил, че трябва да избере едно от ковчезетата. Момъкът се изправил и пристъпил към масите.

Прочел внимателно двата надписа и рекъл:

– Последните дни ме научиха колко несигурно може да е щастие-то и колко преходно богатството; те също ме научиха обаче, че в гърдите на смелия човек има неразрушима добродетел – честта, и че греещата звезда на славата не угасва заедно с щастие-то. И дори с това да се отдаляча завинаги от короната – зарът ми е „Чест и слава“ – вас избирам аз!

Сложил ръката на избраното ковчеже, но султанът му заповядал да изчака. Той махнал на Лабакан, също да застане пред масата и да сложи ръката на своето ковчеже.

Султанът наредил да бъде донесено легенче с вода от свещения извор Земзем в Мека, измил ръцете си за молитва, обърнал лицето си на изток, коленичил и се помолил:

– Боже на дедите ми! Ти, който от векове пазиш рода ни чист и непримесен, не допускай нечестивец да опозори името на абасидите, бъди със зкрилата си близо до истинския ми син в този час на изпитание!

Султанът се изправил и отново се изкачил на трона. Присъстващите били така приковани в очакване, че никой не смеел да шавне. Мишле да минело през залата, щяло да се чуе – толкова тихи и напрегнати били всички. Тези, които били по-отзад, проточвали шии, за да могат да виждат ковчежетата над главите на по-предните. Тогава султанът рекъл:

– Отворете ковчежетата!

И капациите им, които до този момент никоя сила не била в състояние да отвори, скочили сами.

В ковчежето, което Омар бил избрал, на кадефена възглавничка имало златна коронка и жезъл; в ковчежето на Лабакан – голяма игла и малко конци. Султанът наредил на двамата да му покажат ковчежетата си. Взел коронката в ръцете си и о, чудо! Само като я поел, тя почнала да расте и не спряла да расте, докато не достигнала големината на истинска корона. Султанът поставил короната на главата на сина си Омар, който бил коленичил пред него, целунал го по челото и му рекъл да седне от дясната му страна. Обърнал се към Лабакан и му казал:

– Има стара поговорка: всяка жаба да си знае гъола. Изглежда, трябва да си останеш шивач. Не заслужаваш моята милост, но някой, на когото днес не мога да откажа нищо, се е помолил за теб, затова ти харизвам жалкия животец! Ала ако искаш от мен добър съвет – не се помайвай, а бързо бягай от страната ми!

Засрамен, погубен, клетият шивашки калфа не могъл да отвърне каквото и да било на султана. Хвърлил се на колене пред принца и от очите му бликнали сълзи.

– Можете ли да ми простите, принце? – питал го той.

– Вярност към приятеля, великодушие към врага – с това се гордеят абасидите – отвърнал принцът, като се изправил. – Върви си в мир.

– О, ти си истинският ми син – възкликнал старият султан и се хвърлил в обятията на сина си.

Емирите, пашите и всички големци на царството се изправили на местата си и извикали:

– Да живее новият царски син!

Сред всеобщия възторг Лабакан се измъкнал от залата, понесъл ковчежето си под ръка.

Слязъл долу в конюшните на султана, оседлал коня си Марва и го подкарал към портите на града, по пътя към Александрия. Целият му живот на принц му се струвал сън и само разкошното ковчеже, богато украсено с перли и диаманти, му напомняло, че всичко се било случило наяве.

Когато най-сетне се завърнал в Александрия, отишъл до къщата на стария майстор, слязъл от коня, завързал го на входа и влязъл в работилницата. Майсторът, който не могъл веднага да го познае, му се поклонил дълбоко и го попитал с какво може да му послужи. Но когато погледнал по-отблизо госта си и разпознал в него стария си познайник Лабакан, извикал калфите и чираците си и те всички се нахвърлили яростно върху клетия Лабакан, който не очаквал подобен прием. Блъскали го и го удряли с ютии и аршини, бодели го с игли и го шипели с остри ножици, докато накрая изтощен се смъкнал на една купчина вехти дрехи.

Докато лежал, майсторът го нахокал здравата заради откраднатата дреха. Напрасно го уверявал Лабакан, че е дошъл само за да му възстанови загубата, напрасно му предлагал трикратно обезщетение.

Майсторът и калфите му повторно се нахвърлили върху него, прибили го от бой и го изхвърлили през вратата. Смазан и раздърпан, Лабакан се качил на коня си Марва и се запътил към един хан. Там положил изморената си, наранена глава на една постеля и се замислил за земните теглила, за често непризнатата заслуга и за нищожността и преходността на всички блага. Заспал с решението да се откаже от ламтежа си за величие и да стане уважаван гражданин.

На другия ден Лабакан не се разкалял за решението си, защото, изглежда, тежките удари на майстора и калфите били избили всичкото му високомерие. Успял да продаде на добра цена ковчежето си на един търговец на скъпоценности, купил си къща и наредил в нея работилница, в която да упражнява занаята си. Щом приготвил всичко и окачил отвън табела с надпис „Лабакан шивача“, седнал, извадил иглата и конците от ковчежето и се захванал да кърпи жестоко съдраната от майстора роба. Но го повикали да излезе за нещо навън и когато се върнал отново при работата си, що да види?! Иглата шиела ли, шиела съвсем сама, нижела фини, ситни бодове, каквито Лабакан не бил майсторил дори в най-ярките си мигове на дарование.

Ето че и най-дребният подарък от добрата фея се оказал изключително полезен и ценен! А той притежавал и друго качество: кълбенцето с конца никога не свършвало, а иглата шиела непрестанно.

Лабакан си спечелил много клиенти и скоро се прочул навред. Той само скроявал дрехите, правел първия бод и иглата трескаво продължавала работата му нататък и не спирала, докато не завършела дрехата. Скоро целият град започнал да си шие при майстор Лабакан, защото той

работел хубаво и изключително евтино. Само за едно се чудели хората: как работел без калфи и все при затворени врати.

Така се изпълнило пророчеството на ковчезето за щастие и богатство. Макар и не в изобилие, те станали спътник на добродушния майстор. А когато научил за славата на младия султан Омар, за когото хората непрестанно говорели, като разбрал, че този смелчага се е превърнал в гордостта и любовта на народа си и в страшилище за неприятеля си, бившият принц си рекъл:

– По-добре, че си останах шивач, защото честта и славата са опасни неща.

Така си живеел Лабакан, доволен от себе се, тачен от съгражданите си и ако междувременно иглата не е загубила силата си, тя още шие с конеца на добрата фея Адолзайде, който никога не свършвал.

С изгрева на слънцето керванът потеглил и скоро пристигнал в Биркет-ел-Хад или Чешмата на пилигримите, откъдето оставали още само три часа път до Кайро. Очаквало се пътниците да пристигнат по това време и ето че скоро търговците имали радостта да зърнат приятелите си от Кайро, задали се насреща им. На влизане в града те минали през вратата Бебел фah, защото се смята за добро знамение пътниците от Мекa да влизат в града по пътя на Пророка.

На пазара четиримата турски търговци се сбогували с чужденеца и с гръцкия търговец Залейкос и се отправили с приятелите си към домовете си. А Залейкос завел чужденеца в един добър хан и го поканил на обяд. Той приел поканата, но преди това пожелал да се преоблече.

Гъркът се приготвил добре да посрещне чужденеца, защото по време на пътуването той бил спечелил симпатиите му и когато всички ястия и напитки били наредени на масата както си му е редът, седнал да го чака.

Ето че го чул да се задава с бавна и тежка стъпка откъм коридора, който водел към стаята му. Изправил се, за да го посрещне приятелски още на прага, но когато отворил вратата, се дръпнал стреснат назад, защото срещу него стоял мъжът с ужасната червена мантия. Залейкос погледнал още веднъж, но уви, очите му не го мамели: същата висока, властна осанка, маската, през която го стрелкали тъмните очи и червената мантия със златната везба, която така добре знаел от най-ужасните мигове в живота си.

Противоречиви чувства обхванали Залейкос. С този образ от миналото той отдавна се бил примирил и бил простил на онзи мъж, но

появата му отворила старите рани: в миг пред погледа му се завъртели всички онези мъчителни часове на смъртен страх, цялата болка, която почернила младините му.

– Какво желаеш, проклетнико? – викнал гъркът на видението, което стояло все още на прага. – Изчезни веднага, за да не те прокълна!

– Залейкос – чул се познат глас изпод маската. – Залейкос! Така ли посрещаш госта си?

Като казал тези думи, мъжът свалил маската и отметнал мантията – това бил Селим Барух, чужденецът.

Но Залейкос не изглеждал успокоен, а по-скоро потресен при вида на чужденеца, защото твърде ясно разпознал в него непознатия мъж от „Понте Векио“. Но традицията на гостоприемството надделяла у него и той поканил с ръка чужденеца да седне на трапезата му.

– Мога да отгатна мислите ти – подел чужденецът, щом седнали. – Очите ти ме гледат питащо. Можех да си мълча и да не се мяркам пред погледа ти. Но аз съм ти задължен и затова се осмелих да се покажа в стария си образ, даже с риск да ме прокълнеш. Веднъж ти ми каза: „вярата на дедите ми повелява да го обичам, а и той е по-нешастен от мен“. Вярвай в това, приятелю, и чуй обяснението ми!

Трябва да започна отдалеч, за да можеш да ме разбереш. Роден съм в Александрия от родители християни. Баща ми, най-малкият син от стар, известен френски род беше консул на страната си в Александрия. След десетата ми година възпитанието ми бе поето от брат на майка ми във Франция. Напуснах родината си едва няколко години след избухването на революцията заедно с настойника ми, който не се чувстваше вече спокоен в страната на дедите си. С него потърсихме убежище при родителите ми отвъд морето. Като стъпихме на сушата, бяхме изпълнени с надежда, че в бащиния ми дом отново ще намерим спокойствието и мира, отнети ни от разбунтувания френски народ. Но, какво ти! В дома на баща ми не всичко беше наред. Бурите на размирното време не бяха достигнали дома ни, но нещастieto бе сполетяло семейството ми отвътре. Брат ми, млад, обещаващ мъж, първи секретар на баща ми, бе женен отскоро за едно младо момиче – дъщеря на флорентински благородник, който живееше в съседство. Два дни преди ние да пристигнем, жена му беше изчезнала ненадейно и нито семейството ни, нито баща ѝ можеха да открият и следа от нея. Накрая вече бяхме склонни да вярваме, че докато се е разхождала, е дръзнала да се отдалечи твърде много и е станала жертва на разбойници. Тази мисъл сигурно щеше да бъде по-утешителна за бедния ми брат от истината, която скоро научихме. Невярната

младоженка бе отплавала с един млад неаполитанец, с когото се запознала в дома на баща си. Брат ми, крайно възмутен от тази нейна постъпка, направи всичко възможно, за да накаже виновницата. Но напразно. Опитите му, които привлякоха вниманието на хората, само увеличиха неговото и нашето нещастие. Флорентинският благородник се върнал в родината си уж за да се застъпи за правата на брат ми, на практика обаче, за да му навреди. Във Флоренция той прекратил всички предприети от брат ми разследвания и съумял така добре да се възползва от цялото си влияние, изградено по какви ли не пътища, за да изкара баща ми и брат ми виновни пред правителството им, така че те бяха заловени по най-унизителен начин и отведени във Франция, където намериха смъртта си под секирата на палача. Бедната ми майка изпадна в умопомрачение и след десет дълги месеца смъртта я избави от ужасното ѝ състояние, като в последните дни разсъдъкът ѝ се бе прояснил. И така, аз останах съвсем сам на света. Но само една мисъл занимаваше мозъка ми, само тя ме караше да забравя мъката си – това беше силният пламък, който майка ми запали у мен в сетния си час.

В последните мигове преди смъртта си, както ти казах, бе дошла в съзнание. Накара да ме повикат и съвсем спокойно ми заразправя за съдбата ни и за нещастieto, което ни бе сполетяло. После се разпореди всички да излязат от стаята, с тържествен вид се надигна от бедняшката си постеля и каза, че ще мога да получа благословията ѝ единствено ако ѝ обещаеш да изпълни заръката ѝ. Впечатлен от словата на умиращата си майка, дадох клетва да сторя каквото повелява. И тя започна да кълне флорентинеца и дъщеря му и ме застави, заплашвайки ме страшно с клетвите си, да отмъстя за злощастното си семейство. После издъхна в ръцете ми.

Мисълта за отмъщение беше тляла отдавна в душата ми. Сега тя се разгоря с нова сила. Събрах каквото бе останало от бащиното имане и се заклек да заложа всичко на тази карта или самият аз да загина.

Не след дълго бях във Флоренция, където се стремях, доколкото можех, да не издавам пребиваването си. Планът ми беше обаче много утежнен от положението, в което се намираха неприятелите ми. Стариият флорентинец бе станал губернатор и следователно разполагаше с всички средства да ме погуби само да научеше за плана ми. Ала случайността ми дойде на помощ.

Една вечер видях един човек в позната ливрея да върви по улиците. Неуверената му походка, мрачният му поглед и мърморенето му „Santo sacramento“ и „Maledetto diavolo“ ми помогнаха да разпозная у него

стария Пиетро, един слуга на флорентинеца, когото знаех още от Александрия. И за миг не се усъмних, че беше сърдит на господаря си и реших да се възползвам от настроението му. Изглежда, той много се изненада, че ме среща там, изплака мъката си, че откакто господарят му станал губернатор, не можело с нищо да му се угоди и скоро жълтиците ми, подкрепени от яда му, го привлякоха на моя страна. Най-трудното препятствие беше преодоляно. Разполагах с човек, който по всяко време беше готов да отвори вратата на неприятеля ми. Така планът ми за отмъщение узряваше все повече. Струваше ми се, че животът на стария флорентинец е много по-незначителен в сравнение със залеза на семейството ми. Той трябваше да види най-любимото си същество мъртво, а това беше Бианка – неговата дъщеря. Освен че се беше провинила така позорно пред брат ми, беше и главната причина за нашето нещастие. Новината, че точно по това време Бианка възнамеряваше да се омъжва за втори път, беше даже добре дошла за жадното ми за мъст сърце. Решението, че трябва да умре, бе взето. Но аз самият се ужасявах от подобно деяние, а и Пиетро, както ми се струваше, също нямаше сила да го извърши. Затова се оглеждахме за някой, който може да се заеме с тази работа. Не смеех да наема никой от флорентинците, защото никой от тях не би предприел подобно нещо срещу губернатора. Тогава на Пиетро му хрумна плана, който аз по-късно изпълних. Сред тези, които подхождаха за нашия план той веднага избра теб – чужденец и лечител едновременно. Как се развиха нещата, знаеш сам. Единствено преголямата ти предпазливост и честност излагаха плана на опасност, те бяха и причина за историята с мантията.

Пиетро ни отвори вратичката в замъка на губернатора. Той щеше и да ни изведе тайно, ако не бяхме побягнали, уплашени от ужасната гледка, която ни си разкри през откренатата врата. Подгонен от ужас и разкаяние, изминах повече от двеста стъпки в бяг, докато накрая не се строполих на стълбите на една църква. Едва тогава събрах мислите си и първо се сетих за теб и съдбата ти, ако те откриеха в къщата. Промъкнах се в замъка, но нито от теб, нито от Пиетро успях да намеря и следа. Само вратичката зееше отворена. Това ми даде поне надеждата, че си могъл да се възползваш от възможността да избягаш.

Като се разсъмна обаче, не ме свърташе вече във Флоренция. Страхът, че ще бъде разкрит, и чувството за разкаяние не ме напускаха. Бързо заминах за Рим. Но представи си изумлението ми, като чувах навсякъде да се разправя същата история, само че с притурката за залавянето на убиеца, някакъв гръцки лечител. Уплашен и угрижен се завърнах във

Флоренция. Въпреки че и преди това отмъщението беше започнало да ми изглежда твърде страшно, ето че вече се прокленах за него, защото намирах живота ти за твърде скъпо изкупление. Пристигнах на същия ден, в който ти отнеха ръката. Ще премълча за това какво изпитах, като те видях да се качваш на ешафода, понасяйки болката като истински герой. Но в мига, когато видях как шурна кръвта ти, взех твърдото решение да те направя щастлив през остатъка от живота ти. Какво се случи по-нататък, ти знаеш. Само едно нещо ми остава да кажа: защо пътувам заедно с теб.

Мисълта, че още не си ми простил, бе за мен тежко бреме. Затова се реших да изкарам много дни заедно с теб и най-сетне да ти дам обяснение за това, което ти сторих.

Гъркът изслушал госта си мълчаливо и когато той свършил, му подал дясната си ръка, като го погледнал топло:

– Знаех си, че сигурно си по-нешастен от мен, защото онова ужасно деяние ще помрачава до край дните ти като тъмен облак. Прощавам ти от сърце. Но позволи ми още един въпрос: как така се появи в този вид в пустинята? Какво захвана, след като ми купи къщата в Константинопол?

– Върнах се в Александрия – отвърнал запитаният. – Омраза към всички гореше в гърдите ми. Изгаряща омраза, особено към онези нации, които се зоват „образовани“. Повярвай ми, сред моите сподвижници, мюсюлманите, ми бе по-добре! Бях изкарал само няколко месеца в Александрия, когато моите сънародници нахлуха там.

В тях виждах единствено палачите на баща ми и брат ми. Затова събрах някои свои съмишленици от близкото си обкръжение и се присъединих към смелите мамелюци, от които френската войска тръпнеше в ужас. Когато нашествието отмина, не можах да се реша да се върна към радостите на мирния живот. Заживях с единомишлениците си непостоянен, скитнически живот, посветен на битките и лова.

Живея доволно сред тези люде, които ме почитат като цар, защото, макар че азиатците не са образовани като европейците, на сърцето им са чужди завистта и клеветничество, егоизмът и амбицията.

Залейкос благодарил на чужденеца за казаното, но не скрил от него, че намира за по-подходящо за съсловието и образованието му да живее и твори в някоя християнска, европейска страна. Хванал го за ръка и го помолил да тръгне заедно с него, да живее и да умре при него.

Гостенинът го изгледал трогнато:

– По това разбирам, че си ми простил напълно, че ме обичаш. Приеми най-искрената ми благодарност за това!

Скочил на крака и застанал в целия си ръст пред гърка, който за малко не се уплашил от войнствената стойка, тъмните искрящи очи, niskия, тайнствен глас на госта си.

– Предложението ти е чудесно – продължил той, – може за някого друго то да е примамливо, но аз не мога да се възползвам от него. Конят ми вече е оседлан, слугите ми вече ме очакват. Жив и здрав да си, Залейкос!

Приятелите, които съдбата събрала по такъв необикновен начин, се прегърнали на прощаване.

– И как да те наричам? Как се казва моят гост, когото никога не ще забравя? – попитал гъркът.

Чужденецът го гледал дълго, после повторно му стиснал ръката и рекъл:

– Наричат ме господаря на пустинята – името ми е Орбасан.

КРАЙ

Wilhelm Hauff
Das Märchen vom falschen Prinzen, 1826

Сканиране, разпознаване и редакция: NomaD, 2006
Издание: Вилхелм Хауф. Приказки. Издателство „Труд“, 2006

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11168>]